

זרע הפורענות

די לעמוד על חלקנו באחריות לזוועות שקרו מאז, יש לזכור מה היה המצב ערב מלחמה זו. לבנון היתה רחוקה מלהיות מדינה נוצרית, היא מובלעת דרווית ומוסלמית. היתה מיני-מדינה של אש"ף בדרום. בגבול הישראלי-לבנוני שרר במשך שנה שלמה שקט מוחלט, שהובטח על-ידי שביתת-נשק אשר אש"ף (כימעט במפתיע) הצליח לשמור עליה בקפדנות. למרות התנגדות פלגיו הקיצוניים.

היה צריך להיות ברור כי כל מהלומה על המיבנה העדין הזה תנמק אותו לרמיסים, וכי התוצאה תהייה בהכרח הרוי-אסוף.

המיליציות השונות של העדות והחמור לוח, וגם כוחות אש"ף, מילאו קודם כל תפקיד של הגנה עצמית — הגנה על הי אוכלוסיה במובלעות עדתיות ולאומיות. שלכל אחת מהן היתה צפויה במציאות הלבנונית סכנה של השמדה וטבח. כשם שהמיליציות המארוניות השונות הגנו על ריכוזי המארונים מפני הדרוזים, אויביהן המסורתיים (שערכו בהן שחיטות מתמידות במאות שנים) כך הגנו האירגונים הפלסטיניים על מחנות הפליטים מפני גורל דומה.

הפריצה של שרון ללבנון שברה את האיוון העדין, כפריצת שור לתנות-החריטה. לא רק הפלסטינים, אלא גם האוכלוסיה המוסלמית, הסונית, השיעית והדרוזית — הופקרה לגורלה. אחרי שהגנתה העצמית הצבאית נשברה על-ידי צה"ל. פריקת נשקן של המיליציות ה"שמאליות" (בלבנון "שמאל" פירושו "מוסלמי") הפך עדות אלה לצאן המובל לטבח. מצב זה עלול בשנים הקרובות להוליד תוצאות נוראות, וזו תרחץ ישראל את ידה במי הצדקנות. זה יקרה כאשר צה"ל שוב לא יהיה נוכח בשטח. גויים יהרגו גויים.

אך הזרע לשרענות זו נזרע בי שדורש החודשים האחרונים — עדידינו.

הסענה כאילו אין השילטון מועבר למי-לציות, אלא לצבא הלבנוני הליגיטימי, המיצג את השילטון הריבוני. אינה אלא אחיזת-עניינים. אין הבדל רב בין הצבא הלבנוני ובין הפלאנגות. בצבא, כפי שהוא קיים עתה, שולטים המארונים. הוא יהיה כפוף לנשיא המארוני, איש הפלאנגות. האינטרסים של האוליגרכיה המארונית יגחו אותו. יתכן שצבא זה יתאפק במידת-מה בהתנהגותו כלפי המוסלמים. מאחר שהנשיא החדש מעוניין ליצור מידה כלשהי של קונסנזוס לאומי.

אך שום הכנעה כזו אינה חקה עליו מהתנהגותו כלפי הפלסטינים.

עתה נערכים מעצרים המוניים של פלסטינים. שאין להם גיירות כשרים. מאות אלפי יהודים למדו במאה ה-20 את משמעות המילים האלה על גופם. זהו סימן מובהק לגבי מטרותיו של הצבא הלבנוני. ה"חוקי" ו"אדוני" המארוניים של הגברים — בעלים, אחים, אבות, בנים — נעלמים — אולי ישובו, אולי לא. אולי יענוגו, אולי לא. אולי יגורשו אל מעבר לקו הסורי, כפי שהודיעו השבוע ידעות במיירות.

המטרה היא לא רק ברוך, אלא גם מצהרת. מנהיג בכיר של הפלסטינים הכריז השבוע כי מוסרית המימשל החדש בלבנון היא לגרש 450 אלף מבין 500 אלף הפלסטינים הפלסטיניים — מגורשי ארץ-ישראל או ובניהם.

לאן? יש רק גבול אפשרי אחד: סוריה. אין שום שם של סיכוי שימצאו שם בית חדש. הם יהיו מושלכים בשדות, קורבנות ל-תהפוכות הטבע המיטטר. זה יהיה פרק חדש בתולדות הטרנדית הפלסטינית, הי מוכרה באופן מחריד את הטרנדית ה"יהודית".

גם אז תוכל ישראל להגיד: מה זה נוגע לנו? ערבים מתאכזרים לערבים. זה מעצור, אבל הוא זה מענייננו.

אין הדין לגבי הפליטים ש"נעלמו" בדרום-לבנון. גם זהו סיפור "הודו" המתיים נעלמו "בלילה זכערפל".

כאשר מלשה ישראל ללבנון, חיו בגטאות

הפלסטיניים בדרום-המדינה בין 120 ל-200 אלף פליטים — אותם שנשפכו אל מעבר לגבול ב-1948, ושלא זו ממש. הם ובניהם. במחנות" אלה נערכו קרבות. לאחר מכן הם היו במשך כמה שבועות סגורים ומסוגרים — שום עיתונאי, מקומי או זר, לא הורשה להיכנס לשם. כאשר הרם המסך, לא נותר כימעט דבר מכל המחנות — הבתים פשוט נמחקו מעל פני האדמה. המבקרים ראו לפנייהם גוף של הירושימה, ובו כמה נשים וילדים, ש"גרו" בין החורבנות. לפעמים בחדרים ללא-גג, שמהם נותר רק קיר אחד. לפי האומדנה הרשמית של אונ"א. היו במחנות אלה לפני המלחמה 117 אלף איש ונותרו מהם עכשיו 60 אלף. צה"ל הודיע שנשארו בתחום שילטונו רק כ-30 אלף. כל האחרים — בין 50 ל-100 אלף איש ר"אשה, זקן וילד — נעלמו".

נעלמו — לאן? נעלמו — איך?

אין אנשים נעלמים בשטח-כיבוש, אם אין הכובש רוצה בכך. הרצון הזה היה קיים, והיהו את אחת ממטרות-המלחמה. יעקוב מרדור, הנוכל הבינלאומי, עשה תנועת-יד וציווה "לגנף" את הפליטים לעבר הקו הסורי. מאז הם נעלמו. בימים האחרונים מופיע מרדור — אותו מרדור — ושופך דמעות-תנן על גורלם המר של הפליטים — אותם שנותרו — ביגול מחדלי אונ"א. לכושה יש גבול. אבל אין גבול לחסר-הכבושה.

פוגרום אלקטרוני

האזרח הישראלי, הקורא דברים אלה בכורסתו הנוחה, כחוג מישפחתו, כשי הוא מוקף בחפציו ובוטח במצבו הכלכלי, יכול לדמיין לעצמו רק בקושי את ממדי הסבל האנושי שנגרמו על-ידי החלטתו של איש אחד לפלוש ללבנון. אך ביכלל ניתן לדמיין את ה"אומללות של מאות אלפי בני-אדם".

נוסף על האומללות שפקדה בתים ביש-ראל — בתיהם של 370 הרוגים ומאות רבות של פצועים — הנה חשבון קצר, חלקי מאוד: עם ראשית הפלישה נכבש דרום-לבנון, נהרגו ונפצעו אלפי לבנונים ופלסטינים, נהרסו ונפגעו מאות בתים. נמחקו מעל פני האדמה מתנוות-פליטים שבהם גרו רבבות בני-אדם, נעצרו ונכלאו במחנה-ריכוז אל-פיס רבים של גברים שנחשדו כ"מתבלים" (למעשה כל פלסטיני זכר בגיל מסויים) גורשו צפונה-מירחה קרוב ל-100 אלף בני-אדם, בעיקר נשים וילדים, שאין להם עתה בית או פרנסה.

במצור של ביירות המערבית נהרגו ונפצעו אלפים רבים נוספים. נהרסו ונפגעו מאות בתים. בעת המצור בוצעו פישעיי-מלחמה מובהקים. כגון הפצצות-הטורד שאלא היתה להם שום מטרה מלבד יצירת פאניקה בקרב אוכלוסיה אזרחית. במשך 70 ימי המצור נהרגו גברים ונשים, ילדים ונקנים, נקטעו אבריהם, נקברו חיים מתחת להריסות.

זה היה פוגרום מסוג חדש — פוגרום אוורירי, אלקטרוני, מתוחכם.

כשלב זה — לפני שאתילא וצברה! — נהרגו, לפי אומדן-המיטרה הלבנונית, 17 אלף אזרחים, רובם פלסטינים, בני שני המינים וכל הגילים. גם האומדן הישראלי הרשמי מגיע ל-10 אלפים.

אחרי-כן בא הטבח במחנות-הפליטים, כידי הפלאנגות שהובאו על-ידי ממשלת ישראל. היתה זאת רק זוועה אחת בים הזוועות.

בכך לא נגמרה הזוועה. מאז "נעצרו" מאות, ואולי אלפים, "מעצור" כזה פירושו — קריעת-מישפחות, עינויים, הרג או גירוש מעבר לגבול, כל שהמישפחות נש-אות הטרור-גבול, וכך תהיה להן בריחה אלא לברוח לשם גם הן. בתים נהרסים בסיטונות, רבבות מישפחות, שיוותרו ללא כיוסי אמיתי בחורף הלבנוני האכזרי, יצ-טרכו לחפש מיקלט כלשהו מעבר לקוים. ועל הנותרים מאיימת — יום ודליה-דליה — סכנה של שחיפות חרשות.

כלי-התיקשות הישראליים מודיעים עתה, כימעט מדי יום, בהנאה גלויה, על מעשי-זוועה גדולים וקטנים, על מעשי הרג, הרס וחטיפה. הדברים נמסרים כפי הדוברים הישראליים בסיפוק רב: "הנה כבר כן". הם כאילו אומרים, "אנחנו כבר

כאן גרה אישפחה

קאריקטורה בוויינגטון פוסט מראה את בנין אומר לשרון, "במחשבה שניה..." — שלטים האומרים "חזרה", "אנחנו רוצים בתשובות", "ישראל דורשת חקירה". כך מתאר הקאריקטוריסט, "רות" את כניעת בנין.

המורדני, שבא לידי גילוי כה מחריד בי פרשת לבנון, יביא את הפלסטינים לכלל אותה המסקנה עצמה. אי-אפשר לשים קץ למצוקה זו אלא על-ידי שינוי מצבם של הפלסטינים. לא עוד מיעוט מפורז של פליטים, אלא התרכות במולדת. לא עוד חסרי-הזכות, לחסדי זרים — ישי-ראלים וגערבים כאחד — אלא עם המקיים לו מדינה משלו, שבה יוכל להתגונן ול-החזיק מעמד בעולם מתנכר: רק כך יוכל להימנע מליפול קורבן לשואה, כפי שפקד דה את היהודים. זוהי הציונות הפלסטינית, אשר ראשי אש"ף מטיפים לה עתה, כלפי פנים וחוצי.

הר הגעש

המוסר היהודי, שהתעורר מול מראי-זוועה של שאתילא וצברה, האם הוא יוכל להישאר אדיש כלפי שאר פירקי הטרנדית? ישראל היא מדינה יהודית, היא מדינתם של שרידי-הפליטה, לא רק מבחינה גופנית, אלא גם מבחינה רוחנית. היתכן כי המראה של עם אחר, שגורלו דומה לליכך לגורל היהודים, לא יעורר בה רגשות עמוקים? האם תוכל להתעלם מן העובדה כי לישראל עצמה היה חלק כה רב ביצירת הטרנדית הזאת, המתרחשת לגנד עינינו, ובמידה רבה כתוצאה ישירה וקיימה של מעשינו?

זוהי בעייה מוסרית עמוקה. זוהי גם בעייה פוליטית מעשית. כל עוד נמשכת טרגדיה זו, לא יתכן שלום. הטרנדית תפרוץ שוב ושוב ממע-מקי האדמה. כמו הר-געש. לעולם לא תהיה מנוחה למדינת-ישראל, כל עוד לא יימצא פיתרון הוגן, אנושי וסביר לבעייה זו.

לא תמיד משתלבים בחיי העמים צרה-מוסר וצרה-תבונה. לא תמיד הפיתרון הפוליטי הנכון הוא גם הפיתרון המוסרי הנכון.

במיקרה זה, המוסר והתבונה כרוכים זה בזה בלחיצה. ההתקוממות המוסרית, שאת ראשיתה ראינו בשבועות האחרונים, צרי-כה להביא גם להתעוררות התבונה הלא-מית.

לא שם, ובכל זאת הם רוצחים את הפלסטינים. זה מוכיח שאנחנו היינו בסדר. לא, זה מזכיר את ההיפך. כי כל הסבל הזה, כל הסיוט המתמשך, כל המעשים המחפירים ה"אזה הם תוצאה ישירה של הפליטה הישראלית, שהפקירה את האוכלוסיה הפלסטינית כעדר חסר-מסוג בירי השוחט.

והייב אדם ישראלי לשאול את עצמו: בשביל מה? מה השיגה ישראל במיבצע זה, שגם לאסוף נורא כליכך לאנשים רבים כליכך?

גם לדעת מחייבי-המיבצע, הוא השיג מעט מוער. אולי נמנעו כמה תקריות-גבול במרוצת השנים הבאות. השגת כל שאר מטרות-המלחמה, הגלויות והמוסוות, נכ"שלה. כימעט ונדמה שגרימת סבל למאות אלפי הפלסטינים, פליטי האסון של 1948 וצא-צאיהם, שכל פישעם הוא שהם פלסטינים, הפכה מטרה בפני עצמה.

אם כן, הררי זוהי המטרה היחידה שהושגה במדואה.

ציונות פלסטינית

א במיקרה הכנסתי לתיאור זה דיי מויים יהודים: פוגרומים, גטו גירוש המוני, "לילה וערפל", מעצור אנשים חסרי-גיירות, מחנות-ריכוז, בריחה מגלות ל-גלות.

הסיפור הפלסטיני הפך סיפור יהודי. הפלסטינים הם עתה ה"יהודים של המרחב" — נרדפים, נזכאים, מנסים להישרד בעודם מתנכר, קורבן ניצחתי של האנטי-שמנים החרשים. בשעתו שיכנע הגורל היהודי את אבותינו להסיק את המסקנה המתבקשת: שאי-אפשר לשים קץ למצוקה היהודית אלא על-ידי שינוי מצבם של היהודים עצמם. לא עוד מיעוט מפורז, אלא עם המתרכו במולדתו ההיסטורית, לא עוד חסרי-הזכות הנתונים לחסדי זרים, אלא עם הנוטל את גורלו בידו, המקיים לעצמו מדינה ריבונית, כדי שיוכל להגן על עצמו ולהחזיק מעמד בעולם אדיש ואכזרי. זהו הרצל. זוהי הציונות. אין שמץ של ספק שהגורל הפלסטיני